

Müslüman olmayan veya dinden dönmüş olan kişinin zekât vermesi

Suâl: Müslüman olmayan veya dinden dönmüş olan kişinin zekât vermesi vacip midir?

Cevap: Zekât, Müslümanların yerine getirmesi gereken bir ibadettir. Dolayısıyla zekâtın bir kimseye vacip olabilmesi için Müslüman olma şartı aranır. Bu şartın gerekli olduğuna dair her hangi bir ihtilaf söz konusu değildir. Yani tüm mezhep imamlarınca kabul gören ve üzerinde ittifak edilen bir şarttır. Buna delil olarak yukarıda zikri geçmiş olan Muâz b. Cebel (*Allah onlardan razı olsun*)'in rivayet ettiği hadis-i şerifi göstermişlerdir.

Bütün mezheplerin bu şartı ittifakla kabul etmelerinin birinci dayanağı; zekâtın ibadet oluşudur. Zira Müslümanların inancında ibadetin yerine getirilmesi veya terk edilmesi karşılığında Ahirette ceza/karşılık söz konusudur. Müslüman olmayanlarda böylesi bir beklenti söz konusu değildir. Bu da onların ibadetlerin edalarıyla sorumlu olmadıklarını gösterir. Her ne kadar usul-i fıkıh ilminde “kâfirler ibadetlerle sorumlu mudur, değil midir?” başlığı altında bir tartışma söz konusu ise de bu tartışmada kâfirlerin ibadetle sorumlu olduklarını iddia edenler, kâfir oldukları halde eda etmeleri gerekir, dememişlerdir. Aksine cünüp bir insanın namazla sorumlu tutulması gibi, önce gerekli olan şart yerine getirilmeli sonra namaz kılınmalıdır. Aynen bu şekilde “kâfir önce gerekli olan şartı yerine getirmeli yani iman etmeli sonra ibadetleri yerine getirmelidir” şeklinde kâfirin ibadetlerle sorumlu tutulmuş olduğundan bahsetmişlerdir. Kâfir kişi iman etmediği müddetçe hiçbir ibadetin edasıyla sorumlu olmadığından öte ibadeti eda etme ehliyetine sahip olmadığına dair her hangi bir ihtilaf söz konusu değildir.^[1] Burada şunu da söyleyelim tercih edilen görüş, kâfirlerin ibadetlerle sorumlu olmadıkları yöndedir.

Şu halde sonradan İslam'ı kabul edenler Müslüman olmadıkları dönemlerde zengin bulunmuş olsalar da o dönemlere ait malların zekâtlarından sorumlu tutulmazlar. Çünkü zekâtın vücubunun şartı olan Müslüman olma şartı bulunmadığından şartın gereği olan vücubun dahi bulunmaması gerekir. Bu, tüm mezheplerde böyledir.^[2]

Ancak dinden döndükten sonra ikinci kez İslâmiyet'i kabul ederek Müslüman olan kişinin irtidad döneminde yani dinden çıkmış olduğu dönemde zengin olarak yaşadığı yılların zekât durumu hakkında mezhepler arasında ihtilaf vuku bulmuştur.

Şâfiîler; Müslüman olmayan ve henüz Müslüman olan kişinin durumunu, Müslümanken dinden çıkıp mürtet olan kişinin durumundan farklı olarak değerlendirmişlerdir. Şöyle ki; Şâfiî Mezhebine göre İslâm'dan çıkan kimsenin mürtet olarak zengin yaşadığı yıllarından zekât vermesi gerekir. Bu mala, ister dinden çıkmadan önce sahip olmuş olsun ister dinden çıktıktan sonra sahip olmuş olsun fark etmez. Fakat Hanefîler Müslüman olmayan ve henüz Müslüman olan kişinin durumunu, Müslümanken dinden çıkıp mürtet olan kişinin durumuyla aynı görmüşlerdir. Yani her iki durumda da dinden çıkmış olan kimse zekâtla mükellef tutulamaz. Çünkü burada zekâtın vücubu için gerekli olan şartlardan Müslüman olma şartı fevt olmuştur. Bu görüş, Hanefî mezhebinde ittifakla kabul görmüştür.^[3]

Emin Ali YÜKSEL

^[1] Et-Tevzîh, es-Sadru's-Şerîâ ve haşiyesi et-Telvîh, et-Taftazânî

^[2] Alâuddin Ebû Bekr el-Kâsânî, Bedâiyu's-Sanâyi fî Tertibi's-Şerâi'

[3] (El-Kâsânî, Alâuddin Ebû Bekr İbn Mes'ûd; Bedâiyu's-Sanâyi fi Tertibi's-Şerâi 2/377